

3de VERGADERING — 12 AUGUSTUS 1948

Ingekomen stukken

3DE VERGADERING

VERGADERING VAN DONDERDAG 12 AUGUSTUS 1948

(Bijeenroepingsuur 1 namiddag)

Ingekomen stukken. — Toespraak van de tijdelijke Voorzitter. — Regeringsverklaring afgelegd door de heer Minister-President. — Regeling van werkzaamheden. — Verslagen uitgebracht door commissiën. — Mededeling omtrent de werkzaamheden van Commissiën van Voorbereiding. — Mededeling van de benoeming van rapporteurs voor wetsontwerpen. — Verslag uitgebracht over de geloofsbrieven van de nieuwbenoemde leden der Kamer de heren dr. J. G. Stokman, P. J. S. Serrarens, J. H. Hermans, J. Emmens, D. de Loor, J. Tuin en mejuffrouw dr. M. A. M. Klompé. — Toelating van deze nieuwbenoemde leden en beëdiging van de heren Stokman, Serrarens, Emmens, de Loor, Tuin en mejuffrouw Klompé. — Opmaken van een opgave van drie leden ter aanbidding aan H.K.H. de Regentes om daaruit te benoemen de Voorzitter der Kamer gedurende het resterende tijdperk der tegenwoordige zitting. — Verlenging van termijnen voor het uitbrengen van verslagen.

Tijdelijk Voorzitter: de heer **Terpstra**

Tegenwoordig, met de tijdelijke Voorzitter, 93 leden, te weten:

de heren Vondeling, Burger, Algera, den Hartog, mevrouw Peters, mevrouw Fortanier—de Wit, de heren Koersen, van Lienden, Schilt-huis, Maenen, ten Hagen, Ruygers, Groen, van der Brug, van den Born, Stapelkamp, Droses, Steinmetz, Mol, Andriessen, Lucas, de Kort, Oud, N. van den Heuvel, Scheps, van der Zaal, Roosjen, van de Wetering, Vermeer, Krol, Zandt, van Vliet, de Haas, Schouten, van der Zanden, Engelbertink, Janssen, Kikkert, Beel, Fiévez, Tilanus, van Thiel, Bachg, C. van den Heuvel, Hooij, Romme, mejuffrouw Nolte, de heren Vonk, Cornelissen, Kortenhorst, de Ruiters, Ritmeester, Stokvis, Zegering Hadders, Gortzak, van Sleen, Willems, Suurhoff, de Kadt, Stufkens, Schermerhorn, Goedhart, Gerbrandy, jonkvrouw Wittewaall van Stoetwegen, de heren Dassen, Bruins Slot, Gielen, mejuffrouw Tendeloo, de heren Meijerink, Vorrink, Verkerk, Posthumus, Beernink, Schmal, IJsselmuiden, Fokkema, van der Goes van Naters, Hoogcarspel, van der Feltz, Borst, Welter, van Dis, Korthals, Vos, Haken, Wagenaar, Tuin, de Loor, Emmens, mejuffrouw Klompé, de heren Stokman, Serrarens,

en de heer Drees, Minister-President, Minister van Algemene Zaken, de heer van Schaik, Minister zonder Portefeuille, Vice-Minister-President, Minister van Verkeer en Waterstaat a.i., de heer Stikker, Minister van Buitenlandse Zaken, de heer Wijers, Minister van Justitie, de heer van Maarseveen, Minister van Binnenlandse Zaken, de heer Rutten, Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, de heer Lieftinck, Minister van Financiën, de heer Schokking, Minister van Oorlog, Minister van Marine a.i., de heer van den Brink, Minister van Economische Zaken, de heer Mansholt, Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, de heer Joekes, Minister van Sociale Zaken, de heer Sassen, Minister van Overzeese Gebiedsdelen, en de heer Götzen, Minister zonder Portefeuille.

De tijdelijke Voorzitter: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen de volgende Koninklijke besluiten:

een, dd. 7 Augustus 1948 no. 1, waarbij is besloten met ingang van genoemde datum te benoemen tot Minister zonder Portefeuille mr. J. R. H. van Schaik, Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal;

Handelingen der Staten-Generaal — Buitengewone Zitting 1948 — II

(Tijdelijke Voorzitter)

een, dd. 7 Augustus 1948 no. 2, waarbij is besloten:

1. het aangeboden ontslag van de heren:

mr. J. H. van Maarseveen, Minister van Justitie;

prof. mr. P. Lieftinck, Minister van Financiën;

mr. J. in 't Veld, Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting;

prof. dr. J. R. M. van den Brink, Minister van Economische Zaken;

S. L. Mansholt, Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening;

W. Drees, Minister van Sociale Zaken, en

L. Götzen, Minister zonder Portefeuille,

niet aan te nemen:

2. op de meest eervolle wijze ontslag te verlenen aan de heren:

dr. L. J. M. Beel als Minister-President en Minister van Algemene Zaken;

mr. C. G. W. H. baron van Boetzelaer van Oosterhout als Minister van Buitenlandse Zaken;

dr. Jos. Gielen als Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen;

A. H. J. L. Fiévez als Minister van Oorlog en Minister van Marine ad interim;

ir. H. Vos als Minister van Verkeer en Waterstaat;

mr. J. A. Jonkman als Minister van Overzeese Gebiedsdelen,

met dankbetuiging voor de vele en gewichtige diensten, ook onder zeer moeilijke omstandigheden, aan de Koningin en aan het Koninkrijk bewezen;

3. de heer W. Drees op de meest eervolle wijze te ontheffen van het beheer van het Departement van Sociale Zaken en hem op te dragen het beheer van het Departement van Algemene Zaken;

4. mr. J. H. van Maarseveen op de meest eervolle wijze te ontheffen van het beheer van het Departement van Justitie en hem op te dragen het beheer van het Departement van Binnenlandse Zaken;

5. te benoemen:

tot Minister-President de heer W. Drees, Minister van Algemene Zaken;

tot Minister van Buitenlandse Zaken mr. D. U. Stikker, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal;

tot Minister van Justitie mr. Th. R. J. Wijers, vice-president van het gerechtshof te 's-Hertogenbosch;

tot Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen dr. F. J. Th. Rutten, hoogleraar aan de Rooms-Katholieke Universiteit te Nijmegen;

tot Minister van Oorlog en Minister van Marine ad interim mr. W. F. Schokking, wethouder van de gemeente Amsterdam;

tot Minister van Sociale Zaken mr. A. M. Joekes, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en

tot Minister van Overzeese Gebiedsdelen mr. E. M. J. A. Sassen, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal;

6. tijdens de ontstentenis van een Minister van Verkeer en Waterstaat het beheer van het Departement van Verkeer en Waterstaat op te dragen aan de Minister zonder Portefeuille mr. J. R. H. van Schaik;

een, dd. 7 Augustus 1948 no. 3, waarbij aan mr. J. R. H. van Schaik op zijn verzoek eervol ontslag wordt verleend als Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, onder dankbetuiging voor de vele en gewichtige diensten als zodanig bewezen.

Deze stukken worden voor kennisgeving aangenomen.

De tijdelijke Voorzitter: Geachte medeleden!

Gaat het U als mij, dan zult gij met gemengde gevoelens hebben kennis genomen van het bericht, dat de heer van Schaik door Hare Koninklijke Hoogheid de Regentes werd benoemd tot Minister zonder

(Tijdelijke Voorzitter e. a.)

Portefeuille. Het is nog maar enkele weken geleden, dat de bijna voltallige Kamer met nagenoeg algemene stemmen de heer van Schaik als no. 1 op de voordracht heeft geplaatst voor de benoeming van haar Voorzitter gedurende het tijdperk van de tegenwoordige zitting. Deze uitslag der stemming was voor ieder onzer vanzelfsprekend: de heer van Schaik heeft zich gedurende de jaren, waarin hij onze vergaderingen heeft geleid, doen kennen als een geboren Voorzitter, die met grote bekwaamheid, rechtvaardigheid en tact zijn ambt als zodanig heeft vervuld en het algemeen vertrouwen genoot. Ik meen te mogen zeggen, dat het niet licht aan iemand gelukken zal, hem als Voorzitter van deze Kamer te overtreffen.

Wij zullen zijn leiding hier in de toekomst stellig zeer missen. Hem kennende, vermoed ik, dat hij ook nog wel eens met een zeker heimwee aan zijn taak hier zal terugdenken. Zonder twijfel heeft zijn hoog plichtsbefes tegenover het vaderland hem er toe gebracht, het Ministerschap, thans voor de tweede maal, te aanvaarden.

Onze beste wensen vergezellen hem. Moge hij, onder Gods zegen, als Minister even vruchtbaar voor het vaderland werkzaam zijn, als hij hier als Voorzitter der Kamer gearbeid heeft.

(Tekenen van algemene instemming.)

De tijdelijke Voorzitter: Ik geef het woord aan de Minister-President tot het afleggen van een verklaring.

De heer Drees, Minister-President: Mijnheer de Voorzitter!

Voor de derde maal na de bevrijding treedt een nieuw Kabinet op. Weer, als twee jaar geleden, met in zich een zekere mate van continuïteit van hetgeen voorafging, maar ook in belangrijke mate van ander karakter.

Alvorens ik namens het Kabinet in enkele hoofdtrekken zal aangeven welk beleid dit zich voorstelt te voeren, moge ik beginnen met een woord van waardering jegens mijn ambtsvoorganger, die in moeilijke jaren en onder wisselende omstandigheden leiding heeft gegeven aan 's lands zaken, die daarbij in het Kabinet een voortreffelijke samenwerking wist te bewaren en die heeft weten te bevorderen, dat veel van hetgeen twee jaar geleden in uitzicht is gesteld inmiddels is verwezenlijkt of in wetsontwerpen belichaamd.

De formateur van het Kabinet, die zich in 's lands belang zoveel moeite heeft getroost om tot een aanvaardbare oplossing te komen, heeft — hoewel hij om te eerbiedigen redenen heeft gemeend niet als Minister-President te moeten optreden — zich bereid verklaard deel uit te maken van het Kabinet. Dat deze Kamer zich daarmee haar Voorzitter ziet ontvallen, zal zij met mij ongetwijfeld voelen als een groot verlies, dat echter meer dan opgewogen wordt door de versterking van de Regering, die hiervan het gevolg is.

Het thans optredende Kabinet steunt niet als het vorige op een vaste samenwerking tussen bepaalde parlementaire groepen. Het richt zich op de verwezenlijking van een program, waarop degenen, die voor het Ministerschap werden aangezocht, zich hebben verenigd. Geen partij of fractie heeft zich daaraan gebonden. Niettemin mag op grond van besprekingen, die in een vroeger stadium der formatie van een nieuw Kabinet werden gevoerd, de verwachting worden uitgesproken, dat op menig punt op instemming in brede kring kan worden vertrouwd. Een vertrouwen, waartoe, naar wij hopen, ook de samenstelling van het Kabinet moge bijdragen.

Wordt aan qualificatie van de aard van het Kabinet behoefte gevoeld, dan zou het beste van een program-Ministerie kunnen worden gesproken.

Waar staat Nederland op het ogenblik, dat dit Kabinet het bewind overneemt? In menig opzicht is sinds de bevrijding grote vooruitgang te boeken geweest. Ons land en ons volk bieden een gans andere aanblik dan op het voor altijd gedenkwaardige moment, toen de bezetter, na vijf jaar ons volk onderdrukt en ons land verwoest en geplunderd te hebben, zich ten slotte gewonnen moest geven. Velerlei aspecten van het herstel wekken de bewondering van wie na verloop van een paar jaren afwezigheid ons land terugziet. De totale productie is boven de vooroorlogse omvang gestegen. De goederenvoorziening is voortdurend verruimd. Aan de intoring op het nationale vermogen is een einde gekomen. De gezondheidstoestand der bevolking is — al zijn er nog donkere punten, zoals b.v. de stijging van het aantal gevallen van tuberculose — toch zoveel verbeterd, dat bij een hoog geboortecijfer de sterftecijfers over de gehele linie beneden de vooroorlogse zijn gekomen en een laagterecord te zien geven. Belangrijke sociale verbeteringen zijn tot stand gekomen.

(Minister Drees)

Niettemin is er allermint reden tot berusting of zelfvoldaanheid. De materiële nood is nog groot en de morele inzinking is nog niet geheel geweken. Nog is er bij velen een wanverhouding tussen de inkomsten en de noodzakelijke uitgaven. Er is nog schaarste aan belangrijke goederen en nog jaren zullen wij gebukt gaan onder een woningnood, die hoge menselijke waarden in gevaar brengt. Bovendien is de economische toestand in wezen veel ernstiger dan in het algemeen wordt begrepen. Het verkregen levenspeil, dat nog door zo velen als onbevredigend wordt gevoeld, kunnen wij nog niet uit eigen kracht handhaven.

De tegenstellingen in ons volk zijn scherper dan wij in de tijd der bezetting mochten hopen, ook als wij ons ten volle rekenschap gaven van de blijvende diepgaande verschillen in levensovertuiging, die ons volk kenmerken.

De toestand in de wereld is verontrustend en drukt zijn stempel ook op de verhoudingen in Nederland.

Vóór alles echter worden die verhoudingen in ongunstige zin beïnvloed door de tegenslagen, ondervonden bij de pogingen om het Indonesische vraagstuk tot een bevredigende oplossing te brengen. Daarop zal dan ook de aandacht van Regering en Volksvertegenwoordiging zich in de eerste plaats hebben te richten. Opnieuw hebben wij ons in te zetten om alsnog te pogen tot een resultaat te komen, aanvaardbaar zowel voor de grote meerderheid van het Nederlandse volk als voor Indonesië.

Nederland heeft zich verbonden mede te werken tot het scheppen van nieuwe staatkundige verhoudingen, waarbij zullen worden gevormd de vrije en soevereine Verenigde Staten van Indonesië, in een hechte en duurzame Unie, gelijkwaardig verbonden met het Koninkrijk der Nederlanden, een Unie, die door eigen organen de gemeenschappelijke belangen der deelnemers op verschillende gebieden zal behartigen.

Wij verheugen ons er in, dat wij juist dezer dagen besprekingen hebben kunnen voeren met een delegatie uit de negara's en daerhs, reeds gevormd buiten de Republiek, gebieden waar veelal een verblijvende opleving is waar te nemen. Deze besprekingen hebben de overtuiging versterkt, dat met vertegenwoordigers van deze gebieden overeenstemming zal worden bereikt. Een overeenstemming, die zal zijn na te streven, allereerst ten opzichte van de instelling in overgangstijd van een waarlijk Indonesische federale interim-regering en vervolgens ten opzichte van de inrichting der Verenigde Staten van Indonesië en de vorming der gelijktijdig tot stand te brengen Unie. Indien zonder voorbehoud komt vast te staan, dat in de Unie de beide delen, die haar gaan vormen, ten volle gelijkgerechtigd zullen zijn en dus ook de organen van paritaire samenstelling, zal de vrees kunnen worden weggenomen, die in Indonesische kringen soms valt te onderkennen, dat de staatsrechtelijke figuur van een reële Koninklijke Unie, met bindend gezag op haar competentieveld van de eigen organen, een poging zou betekenen om in andere vorm een Nederlands overwicht te bestendigen.

Uitermate teleurstellend blijft de verhouding tot de Republiek, zowel omdat uitwerking van de overeenstemming, die op de Renville was verkregen, tot nog toe niet kon worden verwezenlijkt als omdat de schendingen van het bestand toenemen, schendingen waarbij veelal wel niet de Republikeinse regering rechtstreeks betrokken is, maar waarin toch meermalen Republikeinse instanties de hand hebben.

Voor een herstel van de staatkundige en economische eenheid in Indonesië, voor het herleven van de welvaart, voor het scheppen van een rechtsorde, die waarborgen biedt voor allen, is het van groot belang, dat de Republiek op korte termijn haar plaats inneemt in de Verenigde Staten van Indonesië, die bezig zijn zich te vormen. Nu enerzijds vertegenwoordigers van de gebieden, die aan de conferentie in Bandoeng deelnemen, een beroep doen op de medewerking der Republiek, anderzijds de Commissie van Goede Diensten in gedeeltelijk nieuwe samenstelling haar pogingen zal hervatten om overeenstemming te bevorderen, moge dezerzijds opnieuw worden uitgesproken en ook practisch tot uiting gebracht, dat Nederland ten volle bereid is zijn woord gestand te doen, maar dit zelfde verwacht en verlangt van de wederpartij.

Ten aanzien van de andere overzeese gebiedsdelen wordt het overleg voortgezet, dat reeds geleid heeft tot verheugende voorlopige resultaten, die de zekerheid geven, dat Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen met volle instemming van deze voor inwendige aangelegenheden zelfstandig geworden gebieden een Verenigd Koninkrijk zullen zijn. Ook bij dit overleg is gebleken van hoeveel belang het is, dat bij Nederland de wil voorziet de mentaliteit en de

(Minister Drees)

aspiraties van de volkeren overzee te begrijpen en daaraan zoveel mogelijk recht te doen wedervaren.

De Regering vertrouwt, dat de Staten-Generaal zullen willen medewerken tot een zeer snelle afdoening in tweede lezing van de Grondwetsherziening, die voltooiing van de op gang zijnde ontwikkeling mogelijk moet maken, en daarna tot een spoedige behandeling van een wetsontwerp tot het instellen van een federale interim-regering in Indonesië.

De algemene toestand van ons land besprekend, gewaagde ik er reeds van, dat deze met name in economisch opzicht zorgelijk is.

Om zo snel mogelijk onze volkskracht te herstellen en de wederopbouw te verzekeren, is invoer op ongekend grote schaal nodig geweest en ook thans nog onvermijdelijk. Daartegenover was aanvankelijk slechts een geringe uitvoer mogelijk, terwijl de inkomsten aan buitenlandse betaalmiddelen, vroeger voortvloeiend uit ons verkeer met Indië en met Duitsland, vrijwel waren weggevallen en onze koopvaardijvloot voor een groot deel in de grond was geboord. Zo is het nodig geweest de tekorten aan te vullen door kredieten en door een deel te gebruiken van wat nog resteerde aan goud, aan bezit van buitenlandse effecten en andere deviezenbronnen.

Ten slotte bleef een groot tekort op onze betalingsbalans bestaan, dat spoedig zou hebben moeten leiden tot inkrimping van onze bedrijvigheid en verlaging van ons levenspeil, als niet de hulp van de Verenigde Staten aan Europa de mogelijkheid van een overbrugging der moeilijkheden had geopend. Wij moeten echter voortdurend het oog gericht houden op de noodzaak om over enkele jaren zonder deze hulp onze betalingsbalans in evenwicht te brengen, wil het mogelijk zijn een snel groeiende bevolking een redelijk bestaan te verzekeren en arbeidsgelegenheid te waarborgen. De uiterste krachtsinspanning van ons volk zal daartoe nodig zijn. De Regering zal het hare doen om allen daarvan te doordringen en tevens om wegen te zoeken, die het bereiken van dit doel kunnen vergemakkelijken.

Het verwezenlijken van de Economische Unie met België en Luxemburg acht de Regering voor de toekomst van de drie landen van zeer groot gewicht. Het verheugt haar, dat ten aanzien van het tempo en de wijze van verwezenlijking der Unie tussen de drie Regeringen in beginsel overeenstemming is bereikt. Nauwere samenwerking ook met West-Europa en meer in het algemeen van de zestien landen, die door het Marshall-plan tot overleg over hun economische politiek zijn gebracht, is dringend geboden. Hoe noodzakelijk het is, dat in het bijzonder ook het verkeer met Duitsland weer in normale banen geleid wordt, springt in het oog. Daarnaast wordt ernstig gestreefd naar toeneming van het handelsverkeer met andere landen, ook met het Oosten van Europa.

Onmisbaar blijft in dit verband een landbouwpolitiek, gericht op verhoging van een rationele bodemproductie, die ook aan de welvaart en aan de bestaanszekerheid der producten ten goede kan komen. Een stelselmatige investerings-, industriële en conjunctuurpolitiek zal worden gevoerd. Aan de energievoorziening wordt bijzondere aandacht besteed. Jaarlijks zal een nationaal budget worden opgesteld, dat aan het Parlement zal worden overgelegd.

De Regering vertrouwt, dat de Staten-Generaal bereid zullen zijn mede te werken tot spoedige behandeling van de wetsontwerpen in zake bedrijfsorganisatie en ondernemingsraden, waarna de indiening van wetten tot instelling van een aantal product- en bedrijfsschappen zal worden bevorderd, opdat de Overheidsbemoeiingen, welke daarvoor naar haar aard in aanmerking komen, zullen kunnen worden overgebracht naar het georganiseerde bedrijfsleven, met waarborging van het algemeen belang.

Naarmate de goederenvoorziening het toelaat, zal het distributiestelsel worden geliquideerd, waardoor de noodzakelijke verruiming van de bewegingsvrijheid van het bedrijfsleven zal worden bevorderd. Ook aan verdere inkrimping van het Overheidsapparaat, die de Regering met kracht nastreeft, zal dit ten goede komen.

Een gezonde ontwikkeling van de middenstand, in detailhandel zowel als ambacht, zal worden bevorderd.

De Regering geeft zich ten volle rekenschap van de ernst van de financiële toestand. Hoewel de niet sluitende betalingsbalans in wezen de grootste gevaren oplevert, kan ook in een niet sluitende begroting, die in de eerste tijd na de bevrijding onvermijdelijk was, niet blijvend worden berust. Zonder te kort te doen aan de bevordering der volkswelvaart en aan de eisen der sociale rechtvaardigheid, vertrouwt de Regering aan de Staten-Generaal voor het jaar 1949 weder een nagenoeg sluitende begroting te kunnen voorleggen, behalve voor zover betreft de kapitaalsuitgaven, waarvoor naar haar aard mag worden

(Minister Drees e. a.)

geleend, en het tekort van het Landbouw-Egalisatiefonds. Uiteraard behoort echter ook dit laatste tekort, voor zover het niet door geleidelijke vermindering der subsidies kan worden opgeheven, zo spoedig mogelijk uit de gewone middelen te worden bestreden. Efficiency en soberheid in de publieke dienst zullen met kracht worden bevorderd.

In sociaal opzicht zal op de ingeslagen weg worden voortgegaan.

Een constructieve loon- en prijspolitiek zal worden gevoerd. Op meer bestaanszekerheid en het wegnemen van te grote tegenstellingen bij de inkomensverdeling blijft het oog gericht. Daarbij wordt mede gedacht aan de gezinsbelangen met name die der kinderrijke gezinnen, zowel bij de belastingpolitiek als bij het sociaal beleid. Ook een krachtige woningpolitiek is uit dit oogpunt van grote betekenis.

Binnen het raam van het financieel en sociaal mogelijke en in coördinatie met de plannen van daarvoor in aanmerking komende Mogendheden zal voortgewerkt worden aan de opbouw van een effectieve, welgeordende, goed geleide strijdmacht.

Gestreefd wordt naar het spoedig herstellen van normale toestanden op het gebied van het recht en de rechtsbedeling en naar liquidatie van door oorlog en bezetting op dit gebied veroorzaakte abnormale toestanden.

Ook dit Kabinet gaat uit van de zedelijke beginselen, die aan onze beschaving ten grondslag liggen. Dit sluit de erkenning in, dat het Christendom voor zeer grote groepen van ons volk de bron is, waaruit zij haar geestelijke krachten putten en welks zedelijke normen door vele aanhangers van andere dan Christelijke overtuiging eveneens worden aanvaard.

Deze opvattingen zullen tot uiting komen ook in de culturele taak, die te vervullen valt, waarbij de Regering, zowel ten aanzien van het onderwijs als bij velerlei wetenschappelijke en kunstzinnige arbeid, opwekkend en bevorderend werkzaam kan zijn zonder tot zich te trekken wat, naar zijn aard, niet van Staatswege dient te geschieden.

Verdere toepassing van de gedachte der financiële gelijkstelling, met name voor het middelbaar en voorbereidend hoger onderwijs en het buitengewoon lager onderwijs, zal worden bevorderd.

Een uitputtend overzicht van het program en van de voornemens der Regering is hiermede niet gegeven. De Troonrede en de behandeling der begroting zullen gelegenheid geven tot verdere uitwerking. Ik heb voornamelijk het licht willen laten vallen op een aantal hoofdpunten, waaronder er zijn, die de bestaansmogelijkheden van ons volk raken.

Op het ogenblik, dat H.M. Koningin Wilhelmina op het punt staat de Kroon, die Zij een halve eeuw op waarlijk vorstelijke wijze heeft gedragen, over te dragen aan H.K.H. Prinses Juliana, als Regentes reeds door ons volk met zoveel vertrouwen begroet, worstelt Nederland met problemen, waarvan de oplossing over de toekomst van het Koninkrijk en van ons volk zal beslissen.

Wij zullen ons tot het uiterste moeten inspannen om Nederland te doen zijn een land, waar het voor allen goed is te wonen, en om de verhouding tot de gebieden overzee te vestigen op een nieuwe grondslag, die er allereerst een moet zijn van onderling vertrouwen en van wil tot samenwerking op voet van gelijkheid.

Wij moeten onze productie, onze sloop- en luchtvaart, onze handel, ons verkeer met overzee zowel als met het vasteland van Europa, opvoeren tot een peil, waarop het bestaan ook van een snel toenemende bevolking kan worden verzekerd.

Wij hebben mede te werken aan de nauwere aaneensluiting der naburige volken en tevens, waar mogelijk, tot de groei ener internationale rechtsorde bij te dragen op een wijze, die hoge tradities van ons land waardig.

Wij zijn zwaar beproefd en diep verarmd, maar wij hebben onze veerkracht niet verloren. Grote moeilijkheden, maar ook grote mogelijkheden liggen voor ons. Moge het ons gegeven zijn, steunende op hogere beginselen, ondanks de sterke verschillen in staatkundige overtuiging, die in ons volk leven, gezamenlijk de kracht te ontwikkelen, die ons opgewassen doet zijn tegen de zware, maar grootse taak, die Nederland in dit tijdsgewricht heeft te vervullen.

De tijdelijke **Voorzitter**: Overeenkomstig mijn te kennen gegeven voornemen stel ik voor, de beraadslaging over de zoëven afgelegde Regeringsverklaring aan de orde te stellen tegen morgen, Vrijdag 13 Augustus, te elf uur.

Daartoe wordt besloten.

(Tijdelijke Voorzitter)

De tijdelijke **Voorzitter**: Ik stel voor, straks over te gaan tot het opmaken van de nieuwe nominatie voor het voorzitterschap.

Daartoe wordt besloten.

De tijdelijke **Voorzitter**: Voorts deel ik mede, dat zijn ingekomen:

1°. een bericht van de heer Donker, dat hij wegens ziekte, ook volgende dagen, verhinderd is de vergadering bij te wonen.

Dit bericht wordt voor kennisgeving aangenomen;

2°. de volgende missives:

„'s-Gravenhage, 9 Augustus 1948.

Aan de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

Hiermede heb ik de eer U Hoogedelgestrengede mede te delen, dat ik mij in verband met mijn benoeming tot Minister van Sociale Zaken genoodzaakt zie met ingang van 7 Augustus jl. mijn lidmaatschap van de Tweede Kamer der Staten-Generaal neer te leggen.

A. M. Joekes,
Minister van Sociale Zaken.”;

„10 Augustus 1948.

Aan de Heer waarnemende Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal,
's-Gravenhage.

Hoogedelgestrengede Heer,

Bij deze bericht ik U, dat ik het ambt van Minister zonder Portefeuille heb aanvaard en daardoor het lidmaatschap der Kamer heb verloren.

Aan deze mededeling moge ik toevoegen, dat ik het zeer betreurt, dat de omstandigheden mij niet in de mogelijkheid hebben gesteld in een vergadering der Kamer van haar leden afscheid te nemen als Voorzitter.

Met de meeste hoogachting,
J. R. H. van Schaik.”;

„'s-Gravenhage, 10 Augustus 1948.

Den Heer Voorzitter der Tweede Kamer
van de Staten-Generaal, Binnenhof,
's-Gravenhage.

Hierbij heb ik de eer U mede te delen, dat ik ontslag neem als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Met de meeste hoogachting,
W. Drees.”;

„'s-Gravenhage, 10 Augustus 1948.

De Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal, 's-Gravenhage.

Ik heb de eer U mede te delen, dat ik ontslag neem als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De Minister van Landbouw, Visserij
en Voedselvoorziening,
Mansholt.”;

„'s-Gravenhage, 10 Augustus 1948.

Aan de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

Hierbij heb ik de eer U mede te delen, dat ik ontslag neem als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Hoogachtend,
J. H. van Maarseveen.”

Van de inhoud van deze missives is door mij kennis gegeven aan de Minister van Binnenlandse Zaken;

3°. de geloofsbrieven, met bijbehorende stukken, van de nieuwbenoemde leden der Kamer, de heren Serrarens, Stokman, Hermans, Tuin, de Loor en Emmens en mejuffrouw Klompé.

Deze stukken zullen worden gesteld in handen ener commissie van vijf leden, waartoe door mij worden benoemd de heren Bachg. Burger en Verkerk, mevrouw Fortanier—de Wit en de heer Beernink;

4°. de volgende missives van de Voorzitter van het Centraal Stembureau voor de verkiezing van de leden der Staten-Generaal:

1°. een, gedagtekend 28 Juli 1948, houdende mededeling, dat mevrouw W. van den Muijzenberg geb. Willemse aan die voorzitter heeft bericht, dat zij haar benoeming tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal niet aanneemt, en ten geleide van een afschrift van het besluit van genoemde voorzitter, waarbij in verband met het niet aannemen door mevrouw van den Muijzenberg geb. Willemse van haar benoeming tot lid der Kamer en de verklaring van de heer P. P. J. Metscher, te 's-Gravenhage, en van de heer H. van Welzen, te Leiden, dat zij voor benoeming als zodanig niet in aanmerking willen komen, tot lid der Kamer wordt benoemd verklaard de heer J. H. Hermans, te Vaals;

2°. een, gedagtekend 11 Augustus 1948, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij in de wegens de benoeming tot Minister van de heer mr. A. M. Joekes in de Kamer opgevallen plaats tot lid der Kamer is benoemd verklaard de heer P. Liefstinck, te Rotterdam;

3°. een, gedagtekend 11 Augustus 1948, houdende mededeling, dat de heer P. Liefstinck aan genoemde voorzitter heeft bericht, dat hij zijn benoeming tot lid der Kamer niet aanneemt, en ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij als zodanig wordt benoemd verklaard de heer D. de Loor, te Leeuwarden;

4°. een, gedagtekend 11 Augustus 1948, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij in verband met de wegens de benoeming tot Minister van de heer mr. E. M. J. A. Sassen in de Kamer opgevallen plaats en de verklaring van de heer H. M. van Lieshout, te Eindhoven, en van de heer J. J. Fens, te Breda, dat zij voor benoeming tot lid der Kamer niet in aanmerking willen komen, als zodanig wordt benoemd verklaard mejuffrouw M. A. M. Klompé, te Arnhem;

5°. twee, gedagtekend 11 Augustus 1948, elk ten geleide van een afschrift van het besluit van genoemde voorzitter van die datum, waarbij in de door het ontslag nemen van de heren W. Drees en S. L. Mansholt in de Kamer opgevallen plaatsen tot lid der Kamer zijn benoemd verklaard resp. de heren J. Emmens, te Naaldwijk, en J. Tuin, te Hoogezand;

6°. vier, houdende mededeling, dat de heren Hermans, Emmens, de Loor, Tuin en mejuffrouw Klompé hebben bericht, dat zij hun benoeming aannemen.

Deze stukken worden gesteld in handen van de zoëven benoemde commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven van de nieuwbenoemde leden der Kamer;

5°. drie Koninklijke Boodschappen, ten geleide van de volgende wetsontwerpen:

Ter beschikkingstelling van gelden uit het Vereveningsfonds voor de afdeling Vrijwillige Verzekering van de Algemene Ziekenfondsen;

Wijziging van het vierde hoofdstuk der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1948;

Heffing van de rechten van successie, van schenking en van overgang.

Deze wetsontwerpen zijn met de daarbij behorende stukken reeds gedrukt en rondgedeeld;

6°. de volgende missives van de Minister van Buitenlandse Zaken: een, ten geleide van het proces-verbaal van de 326ste zitting van de Veiligheidsraad, alsmede enige documenten met betrekking tot de Indonesische quaestie;

een, ten geleide van:

het rapport, uitgebracht aan de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties door de Commissie voor de rechten van de mens over haar Tweede Zitting;

3de VERGADERING — 12 AUGUSTUS 1948

Ingekomen stukken — Mededeling omtrent de werkzaamheden van Commissiën van Voorbereiding

(Tijdelijke Voorzitter)

het voorlopig rapport van de Commissie van advies in zake de rechten van de mens, onder voorzitterschap van mr. L. A. Kesper, Commissaris der Koningin in de provincie Zuidholland;

de „Observations of the Netherlands Government on the Report of the Commission on Human Rights;

het rapport, uitgebracht aan de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties door de Commissie voor de rechten van de mens over haar Derde Zitting;

een, ten geleide van een telegram van 23 Juli 1948, van de Commissie van Goede Diensten aan de Voorzitter van de Veiligheidsraad, alsmede het rapport van genoemde commissie betreffende de beperkingen van de handel van Indonesië en de redenen voor het uitstel in de toepassing van artikel 6 van de Bestandsvereenkomst;

een, ten geleide van vier documenten betreffende de behandeling van de Indonesische quaestie in de Veiligheidsraad.

Deze missives zijn reeds gedrukt en rondgedeeld; de daarbij ingezonden stukken zijn nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden;

7°. een missive van de Minister van Financiën, ten geleide van het Verslag betreffende de toestand der bij de wetten van 20 Augustus 1859 (*Staatsblad* no. 95) en 14 November 1879 (*Staatsblad* no. 197) bedoelde fondsen, stichtingen en kapitalen over het jaar 1947 (Wees- en Momboirkamers).

Deze stukken zijn reeds gedrukt en rondgedeeld; de daarbij ingezonden rekening is nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden;

8°. een missive van de Minister van Overzeese Gebiedsdelen, ten geleide van de tot 30 Juli jl. verschenen stukken van de Federale Conferentie te Bandoeng.

Deze missive is reeds gedrukt en rondgedeeld; de daarbij ingezonden stukken zijn nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden;

9°. afschrift van een motie van orde, aangenomen door de raad der gemeente Doorn, betreffende de bestemming van „Huize Doorn”.

Dit stuk zal worden nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden;

10°. de volgende boek- en drukwerken:

van de Minister van Economische Zaken het „Vademecum voor In- en Uitvoer”;

van het Commissariaat voor de Nederlandse Economische Betrengingen in Duitsland het jaarverslag van dit commissariaat over 1947;

van het Hoofd van de Post-, Telegraaf en Telefoon dienst in Nederlandsch-Indië het Verslag van die dienst over 1947;

van jhr. B. C. C. M. M. van Suchtelen, oud-Gouverneur van Sumatra's Oostkust, te Oegstgeest, zijn brochure „Indië, vrij van Nederlands partijbelang”.

Deze boek- en drukwerken zullen worden geplaatst in de boekery der Kamer.

De tijdelijke **Voorzitter**: De verslagen zijn gereed en reeds gedrukt en rondgedeeld van:

de Begrotingscommissie voor het wetsontwerp Vaststelling van Hoofdstuk II A (Departement van Algemene Zaken) der Rijksbegroting voor 1948 (600);

de Commissiën van Rapporteurs voor de wetsontwerpen:

Wijziging en aanvulling van de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 (*Staatsblad* no. 7) (730);

Herziening regeling der provinciale financiën (735).

Handelingen der Staten-Generaal — Buitengewone Zitting 1948 — II

(Tijdelijke Voorzitter e. a.)

Verder deel ik aan de Kamer mede:

A. dat de Commissie van Voorbereiding voor het wetsontwerp Toepassing ten aanzien van het bedrijfsleven van de artikelen 80 en 152 tot en met 154 van de Grondwet (873) heeft verklaard, dat zij 6 September a.s. gereed zal zijn haar vergaderingen aan te vangen en dat zij geen leidraad voor het afdelingsonderzoek zal vaststellen;

B. dat de Commissie van Voorbereiding voor het wetsontwerp Wijziging van de bepalingen betreffende echtscheiding in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering — en, in verband daarmee, van het Burgerlijk Wetboek en het Tarief van Justitiekosten en salarissen in burgerlijke zaken —, ten einde lichtvaardige echtscheidingen tegen te gaan (848) heeft verklaard, dat zij 15 September a.s. gereed zal zijn haar vergaderingen aan te vangen en dat zij geen leidraad voor het afdelingsonderzoek zal vaststellen;

C. dat de Commissie van Voorbereiding voor het wetsontwerp Regeling van het assurantiebedrijfsbedrijf (870) heeft verklaard, dat zij 15 September a.s. gereed zal zijn haar vergaderingen aan te vangen;

D. dat de volgende commissiën tot haar voorzitter hebben benoemd:

de vaste Commissie voor Indonesische Zaken de heer Romme;
de vaste Commissie voor West-Indische Zaken de heer Joekes;
de vaste Commissie voor de Rijksuitgaven de heer Schilthuis;
de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht de heer Donker;
de vaste Commissie voor Belastingen de heer Lucas;

de vaste Commissie voor Openbare werken, Verkeer en Waterstaat de heer Andriessen;

de vaste Commissie voor Handelspolitiek de heer Schouten;

de vaste Commissie voor de Sociale verzekeringen de heer Andriessen;

de Commissie voor de Verzoekschriften de heer Burger;

de Advies-Commissie voor de Bibliotheek de heer Gielen;

de bijzondere Commissie voor het wetsontwerp Kanselarijrechten (880) de heer Sassen;

de bijzondere Commissie voor het ontwerp-Meetbrievewet (896) de heer Schilthuis;

de Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp Aansprakelijkheid Overheid bezettingshandelingen (420) de heer Kortenhorst;

de Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp Rechtspositie P.T.T. (636) de heer Schilthuis;

de Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp Wijziging Telegraaf- en Telefoonwet (730) de heer Bachg;

de Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp Regeling Wederopbouw (740) de heer Steinmetz;

de Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp Credietverstreking Nederlandsch-Indië (776) de heer Algera;

de Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp Afwikkeling geldzuivering (837) de heer Lucas;

de Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp Verhoging enkele belastingen (839) de heer Schilthuis;

de Begrotingscommissie voor Hoofdstuk I, enz. de heer Romme;

de Begrotingscommissie voor Hoofdstuk XI de heer Groen;

E. dat door de afdelingen zijn benoemd tot rapporteurs voor de wetsontwerpen Veranderingen in de Grondwet (907) de heren Vonk, Kortenhorst (tevens Voorzitter der Commissie), Stufkens, van de Wetering en Meijerink.

Ik geef het woord aan de heer Bachg tot het uitbrengen van verslag door de commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven van de heren Stokman, Serrarens, Hermans, Emmens, de Loor, Tuin en mejuffrouw Klompé.

De heer **Bachg**, voorzitter der commissie:

De commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven, met bijbehorende stukken, van de heren dr. J. G. Stokman, P. J. S. Ser-

(Bachg)

rarens, J. H. Hermans, J. Emmens, D. de Loor, J. Tuin en mejuffrouw dr. M. A. M. Klompé heeft de eer het volgende te rapporteren:

De ingezonden geloofsbrieven bestaan uit de bij de kieswet voorgeschreven stukken, namelijk de aan de benoemden door de voorzitter van het Centraal Stembureau gezonden kennisgeving van benoeming tot lid der Kamer en het door die voorzitter aan de benoemden gezonden bericht van ontvangst hunner mededeling, dat zij hun benoeming aannemen.

Uit het besluit van het Centraal Stembureau, bedoeld in artikel 97 der kieswet (Bijvoegsel tot de *Nederlandse Staatscourant* van 23 Juli 1948, no. 142), blijkt de commissie, dat de benoeming van de heren Stokman en Serrarens te recht heeft plaats gehad.

Met betrekking tot de benoeming van de heren Hermans, Emmens, de Loor, Tuin en mejuffrouw Klompé zijn, behalve de geloofsbrieven, nog in handen der commissie gesteld de volgende missives van de voorzitter van het Centraal Stembureau:

1°. een, gedagtekend 28 Juli 1948, houdende mededeling, dat mevrouw W. van den Muijzenberg geb. Willemse aan die voorzitter heeft bericht, dat zij haar benoeming tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal niet aanneemt, en ten geleide van een afschrift van het besluit van genoemde voorzitter, waarbij in verband met het niet aannemen door mevrouw van den Muijzenberg geb. Willemse van haar benoeming tot lid der Kamer en de verklaring van de heer P. P. J. Metscher, te 's-Gravenhage, en van de heer H. van Welzen, te Leiden, dat zij voor benoeming als zodanig niet in aanmerking willen komen, tot lid der Kamer wordt benoemd verklaard de heer J. H. Hermans, te Vaals;

2°. een, gedagtekend 11 Augustus 1948, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij in de wegens de benoeming tot Minister van de heer mr. A. M. Joekes in de Kamer opgevallend plaats tot lid der Kamer is benoemd verklaard de heer P. Liefstink, te Rotterdam;

3°. een, gedagtekend 11 Augustus 1948, houdende mededeling, dat de heer P. Liefstink aan genoemde voorzitter heeft bericht, dat hij zijn benoeming tot lid der Kamer niet aanneemt, en ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij als zodanig wordt benoemd verklaard de heer D. de Loor, te Leeuwarden;

4°. een, gedagtekend 11 Augustus 1948, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij in verband met de wegens de benoeming tot Minister van de heer mr. E. M. J. A. Sassen in de Kamer opgevallend plaats en de verklaring van de heer H. M. van Lieshout, te Eindhoven, en van de heer J. J. Fens, te Breda, dat zij voor benoeming tot lid der Kamer niet in aanmerking willen komen, als zodanig wordt benoemd verklaard mejuffrouw M. A. M. Klompé, te Arnhem;

5°. twee, gedagtekend 11 Augustus 1948, elk ten geleide van een afschrift van het besluit van genoemde voorzitter van die datum, waarbij in de door het ontslag nemen van de heren W. Drees en S. L. Mansholt in de Kamer opgevallend plaatsen tot lid der Kamer zijn benoemd verklaard resp. de heren J. Emmens, te Naaldwijk, en J. Tuin, te Hoogezand;

6°. vier, houdende mededeling, dat de heren Hermans, Emmens, de Loor, Tuin en mejuffrouw Klompé hebben bericht, dat zij hun benoeming aannemen.

Volgens de in handen der commissie gestelde besluiten van de voorzitter van het Centraal Stembureau van 28 Juli en 11 Augustus 1948 zijn de heren J. H. Hermans, te Vaals, J. Emmens, te Naaldwijk, D. de Loor, te Leeuwarden, J. Tuin, te Hoogezand, en mejuffrouw dr. M. A. M. Klompé, te Arnhem, allen benoemd verklaard tot lid der Kamer, met inachtneming van de volgorde, vastgesteld overeenkomstig artikel 105 der kieswet. Deze rangschikking der candidaten is opgenomen in het besluit van het Centraal Stembureau, voorkomende in het bijvoegsel tot de *Nederlandse Staatscourant* van 23 Juli 1948, no. 142. Hieruit is de commissie gebleken, dat de benoeming van de heren Hermans, Emmens, de Loor, Tuin en mejuffrouw Klompé te recht heeft plaats gehad.

In verband met het bepaalde in artikel 131, tweede lid, der kieswet behoeft door de heren Stokman, Serrarens en Tuin geen uittreksel uit de geboorteregisters te worden overgelegd. Uit de omstandigheid, dat zij reeds eerder lid der Kamer zijn geweest, blijkt, dat zij de vereiste leeftijd hebben bereikt.

(Bachg e. a.)

Uit de bij de geloofsbrieven ingezonden stukken blijkt voorts, dat de heren Stokman en Serrarens en mejuffrouw Klompé geen openbare betrekkingen bekleden, dat de heren Hermans, Emmens, de Loor en Tuin geen openbare betrekkingen bekleden, welke met het lidmaatschap der Kamer onverenigbaar zijn, en dat de heren Hermans, Emmens, de Loor en mejuffrouw Klompé de voor het lidmaatschap der Kamer vereiste leeftijd hebben bereikt, terwijl de commissie niet is gebleken van enige omstandigheid, welke het Nederlanderschap van de benoemden in twijfel zou moeten doen trekken.

De commissie heeft derhalve de eer voor te stellen, de heren dr. J. G. Stokman, P. J. S. Serrarens, J. H. Hermans, J. Emmens, D. de Loor, J. Tuin en mejuffrouw dr. M. A. M. Klompé als lid der Kamer toe te laten, nadat zij de voorgeschreven eden (verklaring en beloften) hebben afgelegd.

De tijdelijke **Voorzitter**: Ik bedank, namens de Kamer, de commissie voor de door haar volbrachte taak.

Overeenkomstig het voorstel der commissie stel ik voor te besluiten, de heren P. J. S. Serrarens, dr. J. G. Stokman, J. H. Hermans, J. Tuin, D. de Loor, J. Emmens en mejuffrouw dr. M. A. M. Klompé als leden der Kamer toe te laten, nadat zij de bij de Grondwet voorgeschreven eden (verklaring en beloften) zullen hebben afgelegd.

Daartoe wordt besloten.

De tijdelijke **Voorzitter**: De heren Serrarens, Stokman, Tuin, de Loor, Emmens en mejuffrouw Klompé, tot wier toelating zoëven is besloten, zijn in het gebouw der Kamer verschenen, ten einde de gevorderde eden af te leggen.

Ik verzoek de griffier de genoemden binnen te leiden.

Mejuffrouw Klompé, de heren Serrarens, Stokman, de Loor en Emmens leggen in handen van de tijdelijke Voorzitter de bij artikel 90 der Grondwet voorgeschreven eden af, terwijl de heer Tuin de verklaring en beloften, voorgeschreven bij artikel 90 der Grondwet, aflegt.

De tijdelijke **Voorzitter**: Ik wens de nieuwbenoemde leden geluk met hun benoeming en verzoek hun in ons midden plaats te nemen.

De heer Serrarens en mejuffrouw Klompé zullen behoren tot de vijfde afdeling, de heer Stokman tot de tweede afdeling, de heer Tuin tot de derde afdeling, de heer de Loor tot de eerste afdeling en de heer Emmens tot de vierde afdeling.

Aan de orde is het opmaken van een opgave van drie leden, welke aan Hare Koninklijke Hoogheid de Regentes zal worden aangeboden, om daaruit de Voorzitter van de Kamer gedurende het resterende tijdperk van de tegenwoordige zitting te benoemen.

De tijdelijke **Voorzitter**: Door mij worden tot stemopnemers benoemd de heren Steinmetz, ten Hagen, Bruins Slot en Zegering Hadders.

De uitslag van de stemming voor de eerste kandidaat, waaraan 91 leden deelnemen, terwijl 93 leden de presentielijst hebben getekend, is, dat zijn uitgebracht op de heer Kortenhorst 64 stemmen, op de heer Serrarens 13 stemmen, op de heren Beel, Terpstra en Fiévez ieder 2 stemmen, terwijl 1 stem van onwaarde is en 7 niet ingevulde briefjes in de bus worden gevonden.

De heer **mr. L. G. Kortenhorst**, alzo de volstreckte meerderheid van stemmen op zich verenigd hebbende, zal als eerste kandidaat op de opgave worden geplaatst.

De uitslag van de stemming voor de tweede kandidaat, waaraan 89 leden deelnemen, terwijl 93 leden de presentielijst hebben getekend, is, dat zijn uitgebracht op de heer Donker 75 stemmen, op de heer Terpstra 5 stemmen, terwijl 1 stem van onwaarde is en 8 niet ingevulde briefjes in de bus worden gevonden.

De heer **mr. L. A. Donker**, alzo de volstreckte meerderheid van stemmen op zich verenigd hebbende, zal als tweede kandidaat op de opgave worden geplaatst.

3de VERGADERING — 12 AUGUSTUS 1948

Verlenging van termijnen voor het uitbrengen van verslagen

(Tijdelijke Voorzitter)

De uitslag van de stemming voor de **derde** candidaat, waaraan 88 leden deelnemen, terwijl 93 leden de presentielijst hebben getekend, is, dat zijn uitgebracht op de heer Terpstra 85 stemmen en op de heer Tilanus 2 stemmen, terwijl 1 niet ingevuld briefje in de bus wordt aangetroffen.

De heer **mr. J. Terpstra**, alzo de volstreekte meerderheid van stemmen verkregen hebbende, zal als derde candidaat op de opgave worden geplaatst.

De tijdelijke **Voorzitter**: Namens de Kamer bedank ik de ledenstemopnemers voor de door hen genomen moeite.

Aangezien de Regentes zich niet in de residentie bevindt, zal de voordracht schriftelijk aan Hare Koninklijke Hoogheid worden aangeboden.

De vaste Commissie voor Openbare Werken, Verkeer en Waterstaat kon binnen de bij artikel 55, juncto 32, van het Reglement van Orde bepaalde termijn, welke 6 Augustus jl. verstreek, niet gereed zijn met haar verslag omtrent het wetsontwerp Herziening van de Wet Autovervoer Personen (862). Zij verzoekt bedoelde termijn te willen verlengen tot 18 September a.s.;

de vaste Commissie voor Openbare Werken, Verkeer en Waterstaat kon binnen de bij artikel 55, juncto 32, van het Reglement van Orde bepaalde termijn, welke 10 dezer verstreek, niet gereed zijn met haar verslag omtrent het wetsontwerp Regeling van het vervoer van goederen met vrachtauto's (635). Zij verzoekt bedoelde termijn te willen verlengen tot 18 September a.s.;

de Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp Aansprakelijkheid van de Overheid voor handelingen, verricht tijdens of ten gevolge van de bezetting (420) kon binnen de bij artikel 32 van het Reglement van Orde bepaalde termijn, welke 5 Augustus jl. verstreek, niet gereed zijn met haar verslag. Zij verzoekt bedoelde termijn te willen verlengen tot 18 September a.s.

Ik stel voor, deze verzoeken toe te staan.

Daartoe wordt besloten.

De tijdelijke **Voorzitter**: Ik stel aan de Kamer voor, het voor de leden ter inzage gelegde gedeelte van het officiële verslag der *Handelingen* van de vorige vergadering goed te keuren.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt te 14.10 uur namiddag gesloten.

